

Рецензия

от проф. д.н. Румен Иванов Стаматов
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“
по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“
в СУ „Св.Климент Охридски“

В конкурса за „доцент“, обявен в ДВ, брой 24 от 17 03 2023 г. за нуждите на на катедра „Обща, експериментална, развитийна и здравна психология“, към ФФ на СУ „Св.Климент Охридски“ като единствен кандидат участва д-р Анета Атанасова. Определен съм като член на научното жури на конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ в /област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки , професионално направление 3.2. Психология. Представените от д-р Анета Атанасова справки и научни публикации дават възможност да се прецени както нейната професионална работа, така и основните ѝ научни интереси. Комплектът от материали е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Св.Климент Охридски“. Кандидатката е приложила издадени след защитата на образователната и научна степен „доктор“ хабилитационен труд, книга, студии и статии, публикувани в академичния печат както и доклади от участия в престижни научни конференции. Трудовете на кандидатката са високо оценени от професионалната колегия. Посочени са и цитирания по тях. Д-р Анета Атанасова завършва магистърска програма по Психология през 1992. Последвана от специализация по клинична и консултативна психология и специализация по психология на развитието, образованието и културата. Защищава докторска дисертация по психология на тема „Идентификация на специфични нарушения на способността за учене в началната училищна възраст“. Професионалната биография на д-р Анета Атанасова е сериозна: консултант към УНИЦЕФ, психолог по подкрепа и защита за деца бежанци, в проект изпълняван от Българския Червен Кръст, консултат към Център за приобщаващо образование, академичен наставник по проект „Студентски практики“, обучител към РААБЕ, супервизор и обучител към СОНИК „Старт“, обучител в ПАМБ, обучител към ЕБК, психолог към Център за социална рехабилитация и адаптация на лица с проблеми от аутистичния спектър. Лекциите и упражнения, които извежда

са в областта на Експерименталната психология, Психологическото измерване, Интеграцията на деца със специални образователни потребности, Приобщаващо образование за деца със специални образователни потребности, Диагностика и терапия на специфични нарушения на способността за учене .

Насочвайки се по същество към представените за участие в конкурса материали, ще започна от хабилитационния труд – „Диагностика и оценка на разстройства от аутистичния спектър. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, ISBN: 978-954-07-4444-5, 469 “. По своя замисъл и изпълнение в изследователския фокус са поставени проблемите за оценката на разстройствата от аутистичния спектър и възможностите за ефективно организиране на терапевтичния и учебния процес. Трудът е игран в тринадесет глави и заключителни думи, които се обособяват в три структурни части. Първата от тях – отбелязва проявите и същността на разстройствата от аутистичен спектър, като посочва специфичните особености, чрез детайлно проследяване на когнитивните, емоционалните и поведенчески проявления, спецификата на социалните взаимодействия, саморегулация и автономността, които са проследени и в контекста на развитието в жизнения цикъл. Отличителност на описанието на спецификата на аутизма е, че по интересен начин обединява резултатите от научните открития систематизирани в различни справочници и научни изследвания с примери от живота и изкуството. Описанията на аутизма са основани на автори с неоспорим авторитет и рефлексивна проникателност. Тук Д-р Анета Атанасова, започвайки от задълбочения прочит на разстройствата от аутистичен спектър, синтетично представя основанията за тяхната оценка и преодоляването на проблемите в процеса на самото диагностициране както и в организирането на терапевтични процес, доверявайки се на натрупаните изследвания и национални и чуждестранни практики. Отдавайки дължимото на натрупаните научни изследвания, тази част аналитично представя генетичните и структурните особености на разстройствата от аутистичния спектър с детайлна прецизност. Така изследването достига до богатството от емпирични анализи, с което се открива и неговата значимост за практиката. Втората част е посветена на оценката и диагностиката на разстройствата от аутистичния спектър и обхваща множество анализи, които проследяват изискванията към самите оценъчни процедури, начините на организиране и провеждане на оценките, областите на оценяване, предизвикателствата пред оценяването в зависимост от използването на различните инструменти, което

завършва с подробно описание на съществуващите инструменти за оценяване и отново свидетелства за практическата стойност на изследването. Третата част е естествено продължение на първите две части и представя отново подробен анализ на основните терапевтични подходи при справяне с аутизма, засяга координацията между специалистите, преживяванията в семейството свързани с протичането на съвместния живот с лицата страдащи от разстройствата от аутистични спектър. Счита за особено ценен споделения опит от ефектите от различните интервенции, както и постъпателно и последователно обсъждане на много от предизвикателствата, свързани с участието в терапевтичния процес, както и в процеса на обучението. Бих искал да отбележа академично прозрачния език на текста и подчертаната коректност в позоваванията и плътност на мисълта. Откроявам аналитичната компетентност на Анета Атанасова, зад която стоят многогодишен усвоен опит и професионална проникателност. Съгласен съм авторската оценка на изследването като единствено по мащаба си за България, като опит за систематично изложение на теоретични и практически аспекти в тази актуална и значима област.

Бих искал да отбележа и монографичното изследване „Специфични нарушения на способността за учене“, което е едно своеобразно разширяване на търсенията в областта на приходиагностиката и изготвяне на инструменти за оценяване на децата със специфични накрушения и способността за учене.

Предложените от д-р Анета Атанасова научни статии са с подчертана насоченост към диагностиката при различните нарушения, както и при осмислянето на проблемите свързани с ученето и отношенията на учителите към новите технологии. Статиите налагат представата за търсения, които по различни начини уплътняват разбиранията за разстройствата от аутистични спектър и проблемите свързани с диагностиката, обучението, подкрепата на семейството и различните интервенции. И тук също е проявена присъщата за д-р Анета Атанасова научна добродетел: преди да изрече „своето“ отговорно да зачете „чуждото“ – мнения, подходи, критични анализи.

Групирани заедно, отбелязаните изследвания са насочени към проясняване на разбиранията върху разстройствата от аутистичния спектър, зад която се открива една загриженост за диагностицирането на тези разстройства, за преживяване на първите сблъсъци с тяхната „среща“, което отправя сериозна предизвикателство пред смисъла в живота, пред осмисляне на един различен свят и тежестта в осъзнаването на собствената човечност. Тази загриженост се открива в излагането на собствения богат практичен

опит и посочването на ефективността на отделните терапевтични подходи и интервенции. Връщайки се към „Диагностика и оценка на разстройствата от аутистичния спектър“ бих искал да отбележа още, че това е своеобразен опит за продължаващо обогатяване на диагностичните методи и тяхното използване в образователен и терапевтичен контекст.

Друг ориентир за изявите на Анета Атанасова е богатият преподавателски опит, зад който се откриват експертни познания от натрупания професионален опит в сферата на приобщаващото образование, диагностиката и терепията на разстройствата от аутистичния спектър. Бих искал да подчертая това съчетаване на преподавателски и професионален опит, както и на теоретичните познания и експертност, което е условие за адаптивно отговаряне на образователните изисквания. Затова обобщаващо ще отбележа, че Анета Атанасова покрива всички академични изисквания отправени към един университетски преподавател за изграждането на професионалната компетентност и идентичност на студентите, които ще потърсят реализиране в областта на психологията и образованието.

В заключение – прочитът на предложеното от Анета Атанасова за участие в конкурса оформя категорично впечатление за колега със солиден професионален опит и несъмнени изследователски възможности. Затова и като член на Научното жури убедено гласувам за заемането от Анета Атанасова на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3. Социални, стопански и правни науки, специалност 3.2. Психология.

07 .08.2023

Варна

изготвил рецензията:

(проф. д.н. Румен Стаматов)

